

Overzicht van het Vlaamse politiek gebeuren in 1997

door Mark DEWEERDT

Licentiaat in de Politieke Wetenschappen
Politiek redacteur bij De Financieel-Economische Tijd

I. Regering

De twee meerderheidsfracties in het Vlaams Parlement, CVP en SP, droegen op 22 september Brigitte Grouwels (CVP) voor om Anne van Asbroeck (SP) op te volgen als minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijkekansenbeleid. Van Asbroeck had, conform de afspraak die bij het aantreden van de tweede regering-Van den Brande (juni 1995) was gemaakt, halfweg de regeerperiode ontslag genomen. Grouwels werd meteen na haar aanwijzing beëdigd.

Op 24 juni besliste de Vlaamse regering, in het kader van een 'nieuwe politieke cultuur', de ministeriële kabinetten na de verkiezingen van juni 1999 verder af te slanken. Het aantal beleidsmedewerkers ('raadgevers') zou worden beperkt (maximum 128 voor alle regeringsleden samen, in plaats van 180) en volgens objectieve criteria (onder meer de beleidssectoren waarvoor ze bevoegd zijn) aan de regeringsleden worden toegewezen. Het 'cellensysteem', waarbij sommige ministers een 'cel' hebben om het beleid van een minister van een andere coalitiepartij te volgen, zou verdwijnen. Voor haast alle logistieke kabinetsfuncties zou een minister een beroep moeten doen op gedetacheerde ambtenaren van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Op 1 juli keurde de Vlaamse regering een besluit goed over het financieel en sociaal statuut van de Vlaamse ministers. Het eigen statuut was nodig omdat een ministerambt sinds 1995 onverenigbaar is met een parlementair mandaat. Met het Vlaams Parlement was afgesproken dat de regeringsleden tot 30 juni 1997 onder het parlementair statuut zouden vallen. Over het besluit was in vrij algemene bewoordingen mededeling gedaan aan de pers. Het weekblad Knack bracht op 9 juli details van de regeling en berekende dat de uittredingsvergoeding van een minister kon oplopen tot 16,5 miljoen frank. Minister Van Asbroeck zou, na een mandaat van twee jaar, een vergoeding van 8,7 miljoen frank krijgen. Het blad publiceerde ook bijzonderheden over de kostenvergoeding die de ministers kregen voor het gebruik van hun privé-woning.

Ingevolge kritiek in de media op de 'royale' uittredingsvergoeding deelde minister-president Van den Brande op 29 augustus mee dat de uittredingsregeling opgeschort werd tot een werkgroep van ministers, parlementsleden en onafhankelijke experts 'een passend antwoord' zou geven 'op de vragen die gerezen zijn in verband met het statuut'. Op 19 september liet Van den Brande weten dat de regeringsleden afzagen van de kostenvergoeding voor water, gas en elektriciteit in hun privé-woning.

In de commissie voor Financiën en Begroting van het Vlaams Parlement, waar op 14 oktober over de kwestie werd geïnterpelleerd, kreeg de regering van alle fracties kritiek over de vorm en de inhoud van het ministeriële statuut. Van den Brande erkende dat de regering 'bij sommige onderdelen' van het statuut 'een verkeerde inschatting' had gemaakt.

Op 17 december meldde Van den Brande dat de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement een akkoord hadden gevonden over het sociaal statuut van de ministers. Overeengekomen werd dat een ministeriële ambtstermijn zou worden meegerekend voor de berekening van de parlementaire uittredingsvergoeding en dat de ministers konden aansluiten bij het pensioenfonds van het Vlaams Parlement.

Gazet van Antwerpen en Het Belang van Limburg schreven op 18 december dat de ministers hun wedde met 831.000 frank hadden verhoogd. Van den Brande ontkende dat. Hij zei dat hij het Vlaams Parlement had meegedeeld dat de wedde van de leden van de Vlaamse regering zou worden gelijkgeschakeld met die van de federale ministers, wat neerkwam op een verhoging van 355.000 frank. Na kritiek in de pers en binnen de Vlaamse regering zelf - er bleek geen formele beslissing te zijn genomen - werd de weddegelijkschakeling met stille trom afgevoerd.

Over de mogelijke omkoperij bij de bestelling (1991) van twee miljoen milieuboxen voor het ophalen van klein gevaarlijk afval in Vlaanderen, waarbij minister van Leefmilieu en Tewerkstelling Theo Kelchtermans (CVP) zou zijn betrokken, kwam er in het verslagjaar geen duidelijkheid. In mei deed het gerecht huiszoeken bij Kelchtermans en enkele van zijn medewerkers, alsook op de partijzetel van de CVP. Daaruit bleek dat het gerechtelijk onderzoek niet alleen de milieuboxen betrof, maar ook andere vormen van illegale partijfinanciering (zie hoofdstuk IX in het 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren' in dit nummer).

II. Vlaams Parlement

Op 10 januari hield een werkgroep van leden van het Vlaams Parlement, onder voorzitterschap van parlementsvoorzitter Norbert de Batselier, een eerste vergadering over 'nieuwe politieke cultuur' (NPC) of, zoals het officieel heette, de 'verfijning van de democratie'. De werkzaamheden waren tijdens de voorgaande maanden voorbereid. Zo had elke fractie voorstellen kunnen indienen die volgens haar konden bijdragen tot de verhoging van het democratisch gehalte van de Vlaamse instellingen en de verbetering van de relaties tussen burger en politiek.

Op de eerste bijeenkomst werd vooral gesproken over de cumulatie van politieke mandaten. Vijf van de zes fracties bleken ermee akkoord te gaan dat leden van het Vlaams Parlement niet tegelijk burgemeester of schepen kunnen zijn; SP, VLD en Agalev waren zelfs bereid het cumulatieverbod uit te breiden tot alle lokale politieke mandaten. De CVP-fractie hield vast aan de partijregel dat enkel burgemeesters of schepenen van gemeenten met meer dan 30.000 inwoners geen parlementslid mogen zijn.

Het uitblijven van een akkoord over de cumulatie wekte in de media de indruk dat het NPC-overleg mislukt was, hoewel de werkgroep principiële overeenstemming had bereikt over een reeks andere onderwerpen en hoewel van meet aan was gezegd dat de werkzaamheden tot eind juni zouden duren. Overigens bleek later dat ook binnen de meeste andere fracties weerstand bestond tegen een volledig cumulatieverbod en dat de VLD geïsoleerd stond met haar verzet tegen de uitbreiding van de cumulatierregels tot privé-ambten en -beroepen, waarvoor andere fracties en met name de CVP dan weer wel gewonnen waren.

Op 6 februari vond de werkgroep-De Batselier, tijdens haar tweede vergadering, een akkoord over de uitgangspunten van een beperking van het dienstbe-

toon. Aan politoloog Lieven de Winter (UCL en KUB) werd de opdracht gegeven de principes in een 'deontologische code' te vertalen.

Op 4 maart deelde het Vlaams Blok mee niet meer deel te nemen aan het NPC-overleg omdat het niet langer wilde 'collaboreren met het regime'. De partij verwees daarmee naar de gebeurtenissen rond de Dassault-smeergeldaffaire (zie: 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 1997' in dit nummer).

De vijf overblijvende fracties werden het er op 7 mei over eens dat de voorzitter van het Vlaams Parlement onafhankelijk van de regeringsvorming moet worden aangewezen en dat de fracties het initiatief voor de regeringsvorming moeten krijgen. Drie dagen later, op 10 mei, besloot de VU-fractie op haar beurt de werkgroep-De Batselier te verlaten, uit ongenoegen over het akkoord dat CVP en SP buiten het parlement om hadden gesloten over de successierechten voor samenwonenden (cfr. infra). De VLD dreigde er eveneens mee op te stappen, maar deed dat uiteindelijk niet.

Op 23 juni stemden de vertegenwoordigers van CVP, SP, VLD en Agalev in de werkgroep in eerste lezing in met de tekst van een deontologische code over het sociaal dienstbetoon, die nadien (26 juni) in tweede lezing verder werd verfijnd.

De werkgroep-De Batselier hield op 3 juli haar laatste vergadering. Over de beperking van de duur van een ministerambt, de afschaffing van de opkomstplicht bij verkiezingen, de rechtstreekse verkiezing van de minister-president, de neutralisering van de lijststem en een cumulatiebeperking vonden de vier fracties geen overeenstemming. CVP en SP zeiden zich te willen houden aan de afspraken die daarover in de federale werkgroep-Langendries waren gemaakt (zie 'Overzicht van het Belgische politiek gebeuren in 1997' in dit nummer).

Op 22 oktober keurde het Vlaams Parlement unaniem, op de onthouding van het Vlaams Blok na, de 'Deontologische Code van de Vlaamse volksvertegenwoordigers inzake dienstverlening aan de bevolking' goed. De code bepaalt welke dienstbetoonactiviteiten nog toegelaten zijn en legt daar de regels voor vast, en bepaalt welke praktijken verboden zijn (onder meer dienstverlening gebruiken om stemmen te ronselen, tussenkomsten bij gerechtelijke instanties, aanbevelingsbrieven voor vacatures in openbare diensten). In de schoot van het Vlaams Parlement werd een Deontologische Commissie opgericht om te waken over de naleving van de code. Overtredingen ervan kunnen met een publieke blaam worden gestraft. Alle leden van het Vlaams Parlement ondertekenden nadien nog eens persoonlijk de code. De tekst ervan werd naar twaalfduizend andere Vlaamse politieke mandatarissen gestuurd, van hoog tot laag, met het verzoek de code eveneens na te leven. De resultaten zouden in juni 1998 bekendgemaakt worden.

De andere belangrijkste beslissingen van het overleg over de 'verfijning van de democratie' zijn:

- de overheveling van de ombudsdienst van de Vlaamse Gemeenschap van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap naar het Vlaams Parlement;
- de snelle aanwijzing van de voorzitter van het Parlement na de verkiezingen, los van de regeringsvorming. In afwachting daarvan zou niet meer het oudste lid in jaren, maar het lid met de hoogste parlementaire anciënniteit de vergadering voorzitten; een bijzonder decreet daarover dd. 15 juli 1997 (*Belgisch Staatsblad van 29 augustus 1997*) werd al op 10 juli 1997 goedgekeurd;
- aan het federale parlement zal worden gevraagd de verkiezing van de opvolgers op afzonderlijke lijsten af te schaffen.

De werkgroep sprak, ten slotte, de wens uit dat het initiatief voor de regeringsvorming bij de fracties zou liggen.

III. Begrotingsbeleid

De Vlaamse regering sloot haar rekening van 1996 met een kastekort van 24,5 miljard frank. Volgens de aangepaste begroting mocht het financieringstekort (dat niet helemaal vergelijkbaar is met het kastekort) 27,6 miljard frank bedragen.

De begroting voor 1997 werd eind april lichtjes aangepast. De inkomsten werden op 544,3 miljard frank geraamd (oorspronkelijk: 541,9 miljard), de uitgaven op 555,6 miljard frank (553,7 miljard), zodat het financieringstekort daalde van 11,8 naar 11,3 miljard frank, ruim 2 miljard frank minder dan het samenwerkingsakkoord met de federale overheid van 17 juli 1996 toestond. De extra middelen zouden vooral worden gebruikt voor het versneld onderhoud van de waterwegen (500 miljoen), een eenmalige inhaalbeweging in het investeringsprogramma voor zieken- en rusthuizen (600 miljoen), onderwijs (860 miljoen, waarvan de helft bijkredieten voor 1996), het sociaal-cultureel vormingswerk (120 miljoen) en de kinderbescherming (140 miljoen). Daarnaast werd de opbrengst (2,5 miljard frank) van de verkoop van DAF-aandelen van eind 1996 verdeeld over expansiesteun (1,1 miljard) en het pensioenfonds van de openbare omroep VRT, die daarvoor in totaal 1,8 miljard frank kreeg (en daar de komende dertig jaar nog eens 620 miljoen frank per jaar voor zou krijgen).

Op 7 november meldde De Financieel-Economische Tijd dat uit de uitzonderlijk goede kasresultaten over de eerste tien maanden van het jaar kon worden afgeleid dat de Vlaamse regering al in 1997 het financieringstekort volledig zou kunnen wegwerken, een jaar eerder dan was voorzien.

Op 8 september werd de Vlaamse regering het eens over de ontwerpbegroting voor 1998, die minister-president Luc van den Brande op 22 september aan het Vlaams Parlement voorstelde.

De Vlaamse regering raamde haar inkomsten op 574,5 miljard frank en haar uitgaven op 574,4 miljard frank. Door de inkomsten en uitgaven in evenwicht te houden - er was zelfs een licht overschot van oorspronkelijk 98 miljoen en na amendering 23 miljoen frank - kwam de regering de afspraak uit het regeerakkoord van juni 1995 na, voor 1998 een begroting met een 'nultekort' in te dienen. In zijn 'Septemberverklaring' had Van den Brande het over een 'historische begroting' en een 'kantelmoment'.

Op de begroting was 13,5 miljard frank beschikbaar voor nieuwe beleidsinitiatieven, waarvan 4 miljard frank eenmalige middelen (onder meer een extra opbrengst van 2,7 miljard frank van de verkoop van GIMV-aandelen) die voor eenmalige uitgaven werden bestemd. Ruim de helft van het bedrag (6,5 miljard frank) werd gereserveerd om een sociaal akkoord te financieren (de zgn. Vesoc-middelen). Van den Brande zei in dat verband te willen streven naar een akkoord voor drie jaar (1998-2000). Hij zegde toe daar ook in 1999 en 2000 telkens 6,5 miljard frank voor te willen vrijmaken.

De rest van de 'beleidsruimte' ging, deels conform vroegere afspraken, naar wetenschappelijk onderzoek (2,3 miljard frank), het Sociaal Impulsfonds (1 miljard), het Mina-fonds (500 miljoen) en investeringen (1,6 miljard, waarvan de helft voor gebouwen voor de hogescholen).

Minister van Financiën en Begroting Wivina Demeester kondigde aan dat de Vlaamse overheid vanaf 1998 de onroerende voorheffing en later ook de successierechten zelf zou innen, in plaats van de federale belastingdiensten. Eerder had de Vlaamse regering beslist de inning van het kijk- en luistergeld vanaf 1 april 1997 over te nemen van Belgacom. De opdracht werd op 28 januari uitbesteed aan de intercommunale vereniging Cipal. Na een campagne, begin oktober, tegen het zwartkijken en -luisteren werden bij de Dienst Kijk- en Luistergeld 35.444 autoradio's en 29.104 tv-toestellen spontaan aangegeven.

IV. Successierechten

Nadat de successierechten tussen echtgenoten, in de rechte lijn en bij erfopvolging in KMO's per 1 januari 1997 waren vereenvoudigd en verlaagd, werden bij decreet van 15 april 1997 (*Belgisch Staatsblad van 25 april*) de tarieven voor erfenissen tussen broers en zusters enerzijds en tussen alle andere erfgenamen anderzijds eveneens vereenvoudigd en verminderd.

De gelijkschakeling van de successietarieven voor 'in partnerschap samenwonenden' (die onder de hoge tarieven voor 'andere erfgenamen' vielen) met de lage tarieven voor gehuwden, waarvoor Vlaams parlements lid Guy Swennen (SP) een voorstel van decreet had ingediend, veroorzaakte spanning tussen de twee meerderheidsfracties (CVP en SP). De christen-democraten betwistten de bevoegdheid van het Vlaams Parlement en zeiden dat gehuwde paren gediscrimineerd worden in de personenbelasting en de sociale zekerheid. Op verzoek van de CVP werd de Raad van State geraadpleegd, maar die sprak zich in zijn advies van begin maart niet duidelijk over het bevoegdheidsprobleem uit.

Op 23 april keurde een meerderheid van SP, VLD, VU en Agalev in de commissie voor Financiën en Begroting van het Vlaams Parlement het voorstel-Swennen goed; CVP en Vlaams Blok stemden tegen. Om de bespreking in de plenaire vergadering te vertragen, diende de CVP een reflectienota in waarin zij haar bezwaren tegen het voorstel uiteenzette.

Om tegemoet te komen aan enkele, vooral legistische, opmerkingen van de CVP, diende Swennen enkele amendementen op zijn voorstel van decreet in.

Op 28 mei keurden SP, VLD, VU en Agalev in de plenaire vergadering de diverse artikelen van het voorstel van decreet en de nieuwe amendementen van Swennen goed. Omdat de tekst nog was geamendeerd vroeg het Vlaams Blok vlak vóór de eindstemming een tweede lezing over het voorstel. Daardoor werd de eindstemming twee weken uitgesteld.

Op 3 juni weigerde de CVP-fractie in de commissie voor Financiën en Begroting de aanpassing van de begroting voor 1997 goed te keuren zolang er geen duidelijkheid was over de budgettaire gevolgen van het voorstel-Swennen. Door de verlaging van de successierechten aan de begroting te koppelen, maakten de christen-democraten van de kwestie een regeringszaak.

In het daaropvolgende weekeinde (7-8 juni) werd tijdens discreet beraad een compromis gevonden. Bij het overleg waren enkele parlementsleden, de fractieleiders Johan de Roo (CVP) en Gilbert Bossuyt (SP), minister-president Luc van den Brande en vice-minister-president Luc van den Bossche, en de partijvoorzitters Marc van Peel (CVP) en Louis Tobback (SP) betrokken.

Afgesproken werd dat Swennen en Sonja Becq (CVP) samen een voorstel van decreet zouden indienen over een verlaging van de successierechten voor sa-

menwonenden, zonder dat die volledig gelijkgeschakeld werden met de tarieven voor gehuwden. Van de invoering van een 'partneriaatsregister' was geen sprake meer. Het zou volstaan dat er een testament is en dat uit het bevolkingsregister blijkt dat men minstens drie jaar op hetzelfde adres woont om de verlaagde successierechten voor samenwonenden te kunnen genieten. In ruil voor de toegevingen die de SP deed, zegde de CVP toe op federaal vlak mee te zullen werken aan een vermogensrechtelijk statuut voor samenwonenden en een burgerrechtelijk en vermogensrechtelijk statuut voor homo's en lesbiennes. De SP stemde er mee in fiscale en andere vormen van discriminatie van gehuwden geleidelijk weg te werken.

De oppositiepartijen oefenden scherpe kritiek op de 'politieke koehandel' waaruit, volgens Agalev, bleek dat 'een theekransje van partijvoorzitters zwaarder weegt dan een meerderheid in het parlement'. CVP en SP keurden op 10 juli het voorstel-Swennen-Becq goed. Het decreet van 15 juli 1997 verscheen op 1 oktober in het *Belgisch Staatsblad* en werd op 1 januari 1998 van kracht.

Op 30 juni stelde de federale regering bij het Arbitragehof vernietigingsberoep in tegen de bepalingen over de successierechten in het programmadecreet bij de begroting van 1997. Minister van Financiën Philippe Maystadt was het eens met de grond van de zaak - de vermindering van de successierechten - maar hij was van oordeel dat de Vlaamse regering buiten haar bevoegdheid was gegaan door niet alleen de tarieven te wijzigen (waarvoor de gewesten bevoegd zijn), maar, door de splitsing van de erfenis in een roerend en een onroerend deel, ook de belastbare basis te wijzigen (waarvoor de federale overheid bevoegd is). Het beroep bij het Arbitragehof kwam er nadat ultiem overleg tussen de federale regering en de gewestregeringen over een eigen wetsontwerp van Maystadt over de vermindering van de schenkings- en successierechten was mislukt wegens verzet van de Vlaamse regering.

V. Werkgelegenheidsakkoord - Arbeidskostenverlaging - 'Vlaminov'

Minister-president Luc van den Brande ging in 1997 steeds nadrukkelijker ijveren voor een eigen Vlaams sociaal akkoord, 'zeker voor de huidige bevoegdheden en op termijn ook daarbuiten'. Hij kon daarbij vooral op de steun rekenen van Karel Vinck, die op 5 mei voorzitter werd van het Vlaams Economisch Verbond (VEV), de organisatie van Vlaamse werkgevers. Vinck, de gedelegeerd bestuurder van Union Minière, de non-ferrogroep van de Generale Maatschappij, die vóór zijn aantreden als VEV-voorzitter al voor Vlaamse CAO's had gepleit, zei in zijn inaugurele rede dat 'Vlaanderen niet verder kan aanvaarden dat het in zijn sociaal-economische dynamiek wordt geremd'. Volgens Vinck zouden, indien er op federaal vlak geen sociaal akkoord kon worden gesloten, de Vlaamse sociale partners een eigen akkoord moeten sluiten. PS-voorzitter Philippe Busquin viel op het partijcongres van 10 mei krachtig uit naar 'het nieuw Vlaams imperialisme van Karel Vinck'. De Waalse minister-president Robert Collignon hield op 12 mei eveneens de uitspraken van Vinck. 'Wallonië is nog geen protectoraat van Vlaanderen', zei hij.

Naar aanleiding van de aangekondigde sluiting van de Renault-vestiging in Vilvoorde debatteerde het Vlaams Parlement op 29 april de hele dag over het werkgelegenheidsbeleid. Het was het eerste zgn. themadebat dat het parlement krachtens zijn in 1996 gewijzigde reglement hield. Minister-president Van den Brande herhaalde er zijn pleidooi voor een eigen Vlaams sociaal akkoord en kondigde aan dat de Vlaamse regering in haar begrotingen van de komende jaren beleids-

ruimte zou creëren om door arbeidskostenverlaging of tewerkstellingspremies de werkgelegenheid in de particuliere sector te verhogen, vooral voor laaggeschoolden en langdurig werklozen. Ook in de resolutie die aan het eind van het debat door op het Vlaams Blok na alle fracties werd goedgekeurd, werd aangedrongen op de mogelijkheid eigen Vlaamse sociale akkoorden te sluiten, op arbeidskostenverlaging en op een verhoogde aandacht voor onderwijs en vorming, innovatie en vernieuwend ondernemerschap (de commissie voor Staatshervorming zou op 18 juni een standpunt over Vlaamse sociale akkoorden innemen, cfr. infra IX. Staatshervorming)

In een persgesprek zei Van den Brande op 13 mei dat de Vlaamse regering door besparingen op andere posten op haar begroting voor 1998 'aanzienlijke extra middelen' zou vrijmaken om de arbeidskosten te verlagen, in de vorm van een bijdrage in de socialezekerheidskosten of een arbeidsplaatspremie. Hij zei dat het om een 'substantieel bedrag' zou gaan, maar weigerde een concreet cijfer te noemen. Hij sprak de hoop uit daarover een akkoord te sluiten met de sociale partners.

Twee dagen later nam Luc van den Bossche, de socialistische vice-minister-president in de Vlaamse regering, afstand van de verklaringen van Van den Brande. In een mededeling zei hij dat een verlaging van de arbeidskosten 'een prioritaire bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de federale overheid' is en dat er op de Vlaamse begroting nauwelijks ruimte was voor een 'relevante arbeidskostenverlagende maatregel'. Ook de CVP-ministers Theo Kelchtermans (Tewerkstelling) en Wivina Demeester (Begroting) nuanceerden de uitspraken van de minister-president. Van den Brande, die daarover op 27 mei in het Vlaams Parlement werd geïnterpelleerd, antwoordde dat de Vlaamse regering unaniem voorstander was van een lastenverlaging, maar dat het normaal was dat er over de modaliteiten meningsverschillen bestonden.

Op 19 september overhandigden de drie vakbonden, het VEV, de organisatie van zelfstandige ondernemers NCMV en de Boerenbond een gezamenlijke verklaring aan Van den Brande, waarin zij zich bereid toonden 'samen te werken om hun hoofddoelstelling voor de volgende vijf jaar, een forse verhoging van de werkgelegenheid en een halvering van de werkloosheid, waar te maken'. Volgens de verklaring wordt de werkgelegenheidsdoelstelling het best gediend door 'maatregelen die op evenwichtige wijze gericht zijn op het bevorderen van het ondernemen enerzijds en de directe creatie van werkgelegenheid anderzijds', zowel in de commerciële als in de socialprofitsector, en in de particuliere als de openbare sector. Aan de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement werd gevraagd 'de prioriteit voor de werkgelegenheid budgettair te vertalen' door de vrije beleidsruimte op de begroting voor 1998 maximaal in te zetten voor de werkgelegenheid.

In die begroting, die Van den Brande op 22 september voorstelde in het Vlaams Parlement, werd, zoals gezegd, 6,5 miljard frank gereserveerd voor een werkgelegenheidsakkoord. In zijn 'Septemberverklaring' zei Van den Brande dat hij met de sociale partners een akkoord zou willen sluiten voor drie jaar (1998-2000) en dat de regering voor de uitvoering daarvan ook in 1999 en 2000 telkens 6,5 miljard frank zou vrijmaken. Het akkoord zou ook 'eigen kostenverlagende maatregelen' bevatten.

Op 8 oktober maakten Van den Brande en minister van Economie Eric van Rompuy, tijdens het vragenuurtje in het Vlaams Parlement, bekend dat zij in de Interministeriële Conferentie (van de bevoegde regionale minister) over werkgelegenheid de idee van een 'optionele deelname van de gewesten aan een federale arbeidskostenverlaging' naar voren hadden geschoven. In die formule zouden de

drie gewesten de mogelijkheid krijgen het bedrag van een federale arbeidslastenverlaging uit eigen middelen voor hun gewest te verhogen.

Op 22 oktober stelden de sociale partners aan de Vlaamse regering een moeizaam tot stand gekomen nota voor met de krachtlijnen van een ontwerp van werkgelegenheidsakkoord. Een maand later, op 16 november, sloten zij een Werkgelegenheidsakkoord voor 1998-2000 dat binnen de institutionele bevoegdheidsverdeling bleef, minder verreikend was dan het er aanvankelijk had naar uit gezien en, anders dan de vorige twee, niet door de Vlaamse regering was medeondertekend.

De Vlaamse werkgevers, zelfstandige ondernemers en werknemers waren het eens over de noodzaak het investeringsklimaat te verbeteren (door een vereenvoudiging van de reglementering en premies), te innoveren en de ruimtelijke ordening en het ondernemen te verzoenen. Zij drongen aan op een verhoging van de premies voor deeltijds werk, de uitbouw van buurtdiensten en de verhoging van de werkgelegenheid in de welzijns- en gezondheidssector. Inzake vorming en opleiding werd aangedrongen op een herwaardering van het beroeps- en technisch onderwijs, specifieke cursussen over nieuwe technologie en zekere jobs voor jongeren in het stelsel van deeltijds leren. Inzake loonkostenverlaging en jobcreatie gaven de Vlaamse sociale partners - die, op het VEV na, ook deelnemen aan het federale sociaal overleg - er de voorkeur aan te wachten op de uitkomst van die gesprekken (die pas in januari 1998 zouden beginnen) om concrete afspraken te maken.

Minister-president Van den Brande kondigde aan snel werk te willen maken van de politieke invulling van het akkoord, tot ongenoegen van de vakbonden, die vreesden dat het 'wankele evenwicht' van het akkoord zou verloren gaan.

Op 19 november nam de Vlaamse regering een beslissing over de 6,5 miljard frank 'Vesoc'-middelen voor 1998. De helft (3,2 miljard frank) werd gebruikt om bestaande maatregelen te verlengen: 1 miljard frank voor werkgelegenheid in de socialprofitsector; 1,7 miljard frank voor aanvullende premies voor deeltijdwerk en voor werkervaringsprogramma's, 300 miljoen frank voor het onderhoud van de gewestwegen door werklozen, 120 miljoen voor het VIZO (Vlaams Instituut voor Zelfstandig Ondernemen) en 80 miljoen voor het onderwijs. De resterende 3,3 miljard frank werd gereserveerd voor maatregelen om de 'markteconomie te versterken'; de besteding ervan zou pas later worden bepaald.

In de daaropvolgende weken werd beslist van die 3,3 miljard frank er 600 miljoen te gebruiken voor de uitbreiding van de Vlaminov-maatregel (cfr. infra), 250 miljoen voor extra premies voor deeltijdwerk en 350 miljoen voor de opleiding en vorming van werklozen. Er bleef zodoende nog 2,1 miljard frank te verdelen.

Aan de lijdensweg van het plan van minister van Economie Eric van Rompuy om de loonkosten te verlagen van bedrijven die hun personeelsbestand behouden of verhogen - een maatregel die deel uitmaakte van het Werkgelegenheidsakkoord van 14 december 1995 - kwam pas in december een einde.

Nadat de Waalse gewestregering zich in 1996 had verzet tegen een verlaging van de vennootschapsbelasting, waarvoor een federale wetswijziging nodig was, werkte Van Rompuy een alternatieve maatregel uit. Hij stelde voor de vermindering van de vennootschapsbelasting ('Marivlam') te vervangen door een verlaging van de onroerende voorheffing ('Vlaminov'). Omdat de onroerende voorheffing een gewestbelasting is, was de instemming van de andere gewesten niet nodig. De Vlaamse regering keurde terzake op 13 mei een ontwerpdecreet goed.

In zijn advies van 23 juni wierp de Raad van State echter bezwaren op. Volgens de Raad ging het bij 'Vlaminov' niet om een fiscale maatregel, maar om een tewerkstellingsmaatregel die buiten de bevoegdheid van de Vlaamse overheid valt.

Om tegemoet te komen aan de opmerkingen van de Raad paste de Vlaamse regering het ontwerpdecreet op 15 juli aan. Om voor vermindering van de onroerende voorheffing in aanmerking te komen, werd aan de bedrijven ook een investeringsvoorwaarde opgelegd. Daardoor paste de vermindering in het expansiebeleid, waarvoor de gewesten bevoegd zijn.

Even zag het ernaar uit dat, als gevolg van de hoorzittingen die op verzoek van de oppositie in de commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden van het Vlaams Parlement werden gehouden, het ontwerpdecreet niet meer vóór het einde van het jaar zou kunnen worden goedgekeurd, maar uiteindelijk keurde het Vlaams Parlement de tekst op 18 december goed. Intussen had de Vlaamse regering beslist het beschikbare bedrag voor de eenmalige maatregel, waarvoor 18.000 bedrijven in aanmerking kwamen, te verhogen van 1,4 tot 2 miljard frank; de 600 miljoen frank kwamen uit het Vesoc-budget voor 1998. Het 'Vlaminov'-decreet van 19 december 1997 werd op 31 januari 1998 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd.

VI. Ruimtelijke ordening en milieubeleid

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Met de bekrachtiging van de bindende bepalingen door het Vlaams Parlement (decreet van 19 november 1997, *Belgisch Staatsblad* van 21 maart 1998) kwam een einde aan de procedure voor de opstelling van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), dat het kader aangeeft voor de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen tot het jaar 2007. Na een lange voorbereidingsperiode, had de Vlaamse regering in juli 1996 het ontwerp-RSV goedgekeurd en was in december 1996 het openbaar onderzoek begonnen. De Vlaamse Commissie voor de Ruimtelijke Ordening (Vlacoro) ontving ongeveer 33.500 bezwaarschriften, waarvan 90% uitging van belangengroepen en verenigingen. Samen met de adviezen van de gemeenten en provincies, 19 openbare instellingen, de MiNa-raad en de SERV verwerkte de commissie die in een advies aan de Vlaamse regering. In haar advies liet de Vlacoro de grote beginselen en fragiele evenwichten van het ontwerp-RSV ongemoeid. Wel vroeg ze de regering het aantal gemeenten dat als economisch knooppunt was geselecteerd (153) te verminderen en de benaming 'Vlaamse Rand rond Brussel' te vervangen door 'Vlaams stedelijk gebied rond Brussel'. Vanuit de Rand en sommige Vlaamse verenigingen was er kritiek geuit op het feit dat het ontwerp-RSV de Rand functioneel en morfologisch als een onderdeel van het grootstedelijk gebied Brussel beschouwde. De Vlacoro kwam daar op terug en zei dat er sprake is van een eigen stedelijk gebied, dat niet als 'een rand' mag worden opgevat.

Op 16 september keurde de Vlaamse regering het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen principieel goed. Op basis van meer recente gegevens selecteerde de regering uiteindelijk 156 gemeenten als economisch knooppunt. Voorts werd er meer duidelijkheid geschapen over de hoofd- en primaire wegen. In de daaropvolgende dagen werd vanuit de Westhoek nog druk uitgeoefend om de autoweg A19 Kortrijk-Ieper alsnog door te trekken tot Veurne, maar de Vlaamse regering hield daar geen rekening mee toen zij op 23 september, na het spoedadvies van de Raad van State, het RSV definitief vaststelde.

Het RSV verdeelt de Vlaamse ruimte in stedelijk gebied, dat selectief zal worden uitgebouwd, en buitengebied, dat behouden en waar mogelijk versterkt moet worden. De economische activiteiten worden geconcentreerd in de economische knooppunten (stedelijk gebied en enkele gemeenten van het buitengebied). Er kunnen tot 2007 in Vlaanderen 400.000 woningen bijkomen, waarvan 60% in het stedelijk gebied en 40% in het buitengebied, en er moeten 300.000 woningen gerenoveerd worden. Om de ontwikkeling van de industrie mogelijk te maken, zullen er 10.000 ha nieuwe bedrijventerreinen worden uitgerust (waarvan 4.000 ha als reserve worden beschouwd). Dat zal zoveel mogelijk gebeuren in de economische knooppunten. Voor de beroepslandbouw voorziet het RSV in 750.000 ha nuttige oppervlakte. Tegen 2007 zouden er 10.000 ha bos en 38.000 ha natuur- en reservaatgebieden bijkomen.

Het RSV vormt de basis voor de provinciale en gemeentelijke structuurplannen. De Vlaamse overheid zelf moet de 25 gewestplannen aan het RSV aanpassen.

Natuurbehoud

Op 8 oktober keurde het Vlaams Parlement het ontwerpdecreet over het natuurbehoud en het natuurlijk milieu goed, dat bijna volledig de wet van 12 juli 1973 op het natuurbehoud vervangt. Tijdens de parlementaire behandeling kwam het tot een openlijk conflict in de meerderheid en in de CVP-fractie. Over de tekst was lang onderhandeld tussen de landbouwsector en de milieubeweging enerzijds en tussen de twee meerderheidspartijen anderzijds. Bij de bespreking van het ontwerpdecreet in de commissie voor Leefmilieu van het Vlaams Parlement dienden op 7 juli twee CVP'ers die aanleunen bij de Boerenbond twee amendementen in, die de beperking van landbouwactiviteiten in natuurgebieden afzwakten en de procedure voor de afbakening van natuurgebieden verzwaarden. Daarmee zetten zij het fragiele compromis over de natuurbescherming op de helling. Enkele CVP'ers, de VLD en het Vlaams Blok keurden de amendementen goed. Tijdens een chaotische stemming vormde zich nadien een andere meerderheid (de overige CVP'ers, SP, VU en Agalev) die de geamendeerde artikelen helemaal schraptte. Daardoor zou het decreet onuitvoerbaar worden. Om het probleem op te lossen, vroeg minister Kelchtermans vlak vóór de eindstemming een tweede lezing. De houding van de twee CVP'ers zette kwaad bloed bij fractiegenoten, de SP en de milieubeweging. CVP en SP vonden op 9 juli een akkoord over de omstrede bepalingen uit het ontwerpdecreet. 's Anderendaags al, op de laatste dag vóór het reces, keurden beide fracties in de Leefmilieucommissie de aangepaste tekst en het hele ontwerpdecreet goed. De behandeling van het ontwerpdecreet door de plenaire vergadering werd verschoven naar oktober.

Het decreet van 21 oktober 1997 op het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (*Belgisch Staatsblad van 10 januari 1998*) geeft de Vlaamse regering de opdracht alle nodige maatregelen te nemen om in heel Vlaanderen de natuur kwantitatief en kwalitatief niet verder achteruit te laten gaan. Naast een algemeen natuurbeleid, moet de regering ook een gebiedsgericht beleid voeren. Tegen 2002 moeten daartoe een Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) van 125.000 ha en een Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) van 150.000 ha worden afgebakend.

Mestactieplan

Een technische evaluatie van het Mestactieplan (MAP) bracht 115 aandachtspunten aan het licht. Een deel ervan was het gevolg van onduidelijkhe-

den in de regelgeving en werd opgelost met twee rondzendbrieven. Om een reeks andere knelpunten weg te werken, vaardigde minister van Leefmilieu Theo Kelchtermans twee besluiten uit. Voor de oplossing van de overige problemen was een wijziging van het Mestdecreet nodig; zij werden doorgeschoven naar de milieu- en sociaal-economische evaluatie van het MAP die in 1998 zou gebeuren.

Uit cijfers van de Mestbank, die Kelchtermans op 26 mei vrijgaf, bleek dat de Vlaamse veeteeltbedrijven in 1996 met een productie van 73,1 miljoen kilo fosfaat en 162,9 miljoen kilo nitraat onder de MAP-norm waren gebleven.

In september dienden de Bond Beter Leefmilieu en twee andere milieu-organisaties bij de Europese Commissie klacht in tegen het Mestdecreet, dat onvoldoende de Europese nitraatrichtlijn zou volgen en dat strijdig zou zijn met de concurrentiebepalingen van het Verdrag van Rome. Overigens had de Commissie al in 1995 een eigen inbreukprocedure tegen de Belgische mestregelgeving geopend, die nog niet gesloten was.

Op 26 december meldde De Morgen dat de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) in 1996 in 43% van haar meetpunten in oppervlaktewateren een 'structurele overschrijding' van de nitraatnorm had vastgesteld, tegenover 20% in de vorige jaren. Het aantal zware overschrijdingen was gestegen van 5 naar 16%. Agalev concludeerde uit de cijfers dat het MAP het mestoverschot niet had kunnen wegwerken en eiste een reductie van de veestapel. Ook de SP sloot een vermindering van de varkensstapel niet uit. De VLD kantte zich tegen een vermindering van de varkensstapel en pleitte opnieuw voor mestverwerking. De Boerenbond reageerde furieus en zei dat de nitraatvervuiling niet uitsluitend aan de landbouwsector kan worden toegeschreven. De discussie zou in 1998 worden voortgezet.

Verbrandingsovens

Op 7 november gaf minister Kelchtermans de administratie de opdracht de procedure op gang te brengen voor de onmiddellijke, tijdelijke sluiting van vijf huisvuilverbrandingsovens. De ovens van Edegem, Wilrijk, Oostende en Sint-Niklaas zouden worden gesloten omdat zij twintigmaal meer dioxine uitstootten dan is toegelaten. Houthalen zou dichtgaan omdat de exploitant nagelaten had dioxinemetingen te doen. De burgemeester van Sint-Niklaas betwistte de verouderde meetgegevens en verzette zich tegen de sluiting van de oven; na een controle door de Milieu-inspectie besliste Kelchtermans op 19 november dat de oven open kon blijven. In december kregen de ovens van Oostende en Houthalen, na controle, de toestemming te heropenen.

Op 17 november deelde minister Kelchtermans mee dat er, na maandenlange onderhandelingen, geen akkoord mogelijk bleek over het medegebruik door Vlaanderen van de verbrandingsoven van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in Neder-over-Heembeek. Met haar voorstel in Neder-over-Heembeek een deel van het huishoudelijk afval uit Vlaams-Brabant te verbranden, hoopte de Brusselse gewestregering de bouw te voorkomen van een nieuwe verbrandingsoven in de Vlaamse gemeente Drogenbos, op de grens met het hoofdstedelijk gewest. De Vlaamse overheid stelde echter vijf voorwaarden. Op twee daarvan - garanties voor de verwerkingscapaciteit en de kostprijs - kon de Brusselse gewestregering niet ingaan. Na de mislukking van de gesprekken, bevestigde Kelchtermans de milieuvergunning voor de exploitatie van een verbrandingsoven in Drogenbos, maar hij verstrende de emissievoorwaarden en beperkte de capaciteit tot 200.000 ton per jaar. Tegen de milieuvergunning tekende onder meer de Brusselse gewestregering beroep aan bij de Raad van State.

Op 22 december stemde de Vlaamse regering in met de uitbreiding van de capaciteit voor de verbranding van huishoudelijke afvalstoffen met netto 500.000 ton, door in Beveren een derde lijn bij te bouwen (150.000 ton), een nieuwe oven te bouwen in Drogenbos (200.000 ton), één of twee nieuwe ovens te bouwen in Antwerpen en/of Limburg (350.000 ton) en enkele milieuvriendelijke ovens te sluiten (200.000 ton). De capaciteit zou daarmee op 1.656.000 ton komen in 2001. Dat was volgens Kelchtermans nodig om de hoeveelheid restvuil te kunnen verbranden die volgens het strengste scenario in 2006 zal overblijven (1.697.000 ton).

VII. Onderwijs

Basisonderwijs

Op 31 januari keurde het Vlaams Parlement het 'niveaudecreet' voor het basisonderwijs goed. Het decreet van 25 februari 1997 (*Belgisch Staatsblad* van 17 april 1997) bundelde de bestaande regelgeving voor het kleuter- en lager onderwijs in één tekst, en bracht daaraan vereenvoudigingen en aanvullingen aan. Een van de belangrijke wijzigingen is de geleidelijke verhoging van de werkingssmiddelen voor het vrij en officieel gesubsidieerd basisonderwijs tot 76 (in plaats van 50) procent van de werkingssmiddelen voor het gemeenschapsonderwijs. Daarmee kwam de Vlaamse regering een afspraak uit het regeerakkoord van juni 1995 én uit het Schoolpact van 1958 na. Nieuw is ook de mogelijkheid, zij het enkel voor nieuwe scholen, dat naast het gemeenschapsonderwijs ook het officieel gesubsidieerd (= gemeentelijk en provinciaal) onderwijs de grondwettelijke 'vrije keuze' kan verzekeren. Een amendement van VLD, VU en Agalev om de vrije keuze tot alle onderwijsnetten uit te breiden, werd door de CVP-SP-meerderheid weggestemd. Volgens minister van Onderwijs Luc van den Bossche waren de geesten nog niet rijp voor zo'n hervorming. Het parlement keurde wel een VLD-amendement goed om de instapleeftijd voor kleuters van tweeënehalf op drie jaar te brengen. De Vlaamse regering zei dat de maatregel pas zou worden ingevoerd als voor alle gevolgen ervan een oplossing zou zijn gevonden en zeker niet vóór het jaar 2000.

Op 9 juli bekrachtigde het Vlaams Parlement de nieuwe, kortere lijst van eindtermen voor het lager onderwijs. Het Arbitragehof had op verzoek van de Steiner-scholen het bekrachtigingsdecreet van 22 februari 1995 vernietigd, omdat de lijst van eindtermen te 'omvangrijk en gedetailleerd' was. Het bekrachtigingsdecreet van 27 mei 1997 (*Belgisch Staatsblad* van 28 augustus 1997) bepaalde dat de eindtermen pas op 1 september 1998 zouden ingaan. Scholen kregen de mogelijkheid een afwijking van de officiële eindtermen te vragen en eigen, vervangende eindtermen vast te leggen.

Secundair onderwijs - Polder- en Tivoli-akkoord

Begin juli begon minister Van den Bossche informele gesprekken met de onderwijskoepels en de vakbonden over de hervorming van het secundair onderwijs (SO). Van den Bossche had daarover in de lente 1996 twee nota's vrijgegeven, een algemene nota en een nota over de reductie van het studieaanbod, maar nadien was het stil geworden in het dossier.

Op 4 juni citeerde De Standaard uit een 'werktekst' waarin het kabinet en het departement Onderwijs hun visie op de SO-hervorming hadden vastgelegd. In

de nota was sprake van minimumnormen voor een samenwerkingsverband van scholen (1.500 leerlingen) en voor een studiegebied (20 leerlingen per graad). Er zouden in Vlaanderen 34 onderwijsregio's komen waarin de vrije schoolkeuze gewaarborgd wordt. Ook stedelijke en provinciale scholen zouden die keuze kunnen waarborgen. In een reactie zei minister Van den Bossche dat de uitgelikte nota maar 'een van de vele werkdocumenten' was.

Hoe dan ook, in juli kwam er beweging in het hervormingsdossier. Gedurende een tiental dagen voerde Van den Bossche informele gesprekken met de onderwijskoepels en -bonden. Eind augustus begonnen de eigenlijke politieke gesprekken met vertegenwoordigers van CVP en SP, maar ook van de VLD. De liberalen werden bij het overleg betrokken omdat zij een Schoolpact-partner zijn en omdat hun medewerking nodig is voor de herziening van het decreet over de ARGO (Autonome Raad voor het Gemeenschapsonderwijs).

Nadat het drie weken was onderbroken wegens afwezigheid van Van den Bossche, werd het overleg op 4 november hervat. In de pers waren intussen berichten verschenen over groeiende overeenstemming over diverse deelaspecten van het dossier. De Financieel-Economische Tijd schreef op 4 november dat de hervorming haar besparingsdoel dreigde voorbij te schieten. In plaats van de verwachte besparing van 3 miljard frank (die naar het basis- en hoger onderwijs zouden gaan), zou de hervorming op korte termijn 3 tot 5 miljard frank per jaar kosten door de verhoging van de werkingsmiddelen voor het gesubsidieerd onderwijs en de uitstapregeling voor overtallige leerkrachten.

De daaropvolgende dagen werd duidelijk dat de SO-hervorming was vastgelopen in de financieringskwestie en dat de Vlaamse regering het dossier naar zich had toegenomen.

Op 21 november meldden enkele kranten dat de CVP-fractie eiste dat een 'verborgen geldpot' van het gemeenschapsonderwijs over de drie onderwijsnetten zou worden verdeeld. Het ging om een krediet van 876,6 miljoen frank dat bij de ARGO geboekt stond als geld voor het secundair onderwijs, maar dat in feite bestemd was voor het basisonderwijs. De CVP zei dat het krediet, dat tijdens het overleg over de hervorming van het SO was 'ontdekt', verdeeld moest worden overeenkomstig het decreet over het basisonderwijs.

Minister Van den Bossche zei op 25 november, bij de bespreking van zijn begroting in de Onderwijscommissie van het Vlaams Parlement, dat van de 876,6 miljoen frank 617,8 miljoen inderdaad werkingsmiddelen voor het basisonderwijs waren die hij bij amendement over de drie netten zou verdelen. Over dat amendement raakten de twee regeringspartijen het niet onmiddellijk eens. De SP eiste dat het budget van het basisonderwijs met 1,2 miljard frank zou worden verhoogd, om het verlies dat de ARGO zou lijden te compenseren, maar de CVP wilde daar niet meteen op ingaan.

Op een eerder geplande informele bijeenkomst in de West-Vlaamse poldergemeente Lo-Reninge vond de Vlaamse regering op 28 november een akkoord over de kwestie. Het krediet van 617,8 miljoen frank op de ARGO-begroting zou, gespreid over negen jaar, over de drie netten worden verdeeld, aanvankelijk lineair tot de 100/76-sleutel uit het Basisonderwijsdecreet zou zijn bereikt. Eveneens gespreid over negen jaar zou, op dezelfde manier verdeeld, het budget voor het basisonderwijs met 1,2 miljard frank worden verhoogd. Van den Bossche zei het nodige geld voor dat zogenaamde Polderakkoord binnen de onderwijsbegroting te kunnen vinden.

CVP en SP keurden op 2 december in de Onderwijscommissie de onderwijsbegroting en de Polderakkoord-amendementen goed. Diezelfde dag reageerde de ARGO boos op het Polderakkoord. De Centrale ARGO-raad noemde de inkrimping van zijn budget (op termijn 500 miljoen frank per jaar) onaanvaardbaar en dreigde ermee naar het Arbitragehof te stappen.

In een advies, dat op vraag van de oppositie was uitgebracht, zei de Juridische Dienst van het Vlaams Parlement (4 december) dat het niet strookt met een in 1996 goedgekeurde resolutie het Basisonderwijsdecreet via een amendement op het ontwerpprogrammadedcreet te wijzigen. De Raad van State had in zijn spoedadvies (8 december) geen wetstechnische bezwaren tegen, maar wel bedenkingen bij de wenselijkheid van die handelwijze. Over de grondwettelijkheid van het Polderakkoord deed de Raad van State geen uitspraak.

Intussen was de druk op de SP toegenomen. Het congres van het ABVV eiste op 6 december dat de Vlaamse regering het Polderakkoord zou aanpassen ten gunste van het gemeenschapsonderwijs. SP-voorzitter Louis Tobback zei op 8 december te willen nagaan of het akkoord de vrije keuze niet aantast; hij maakte gewag van een verhoging van de onderwijsbegroting.

Op de vergadering van het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement volgden vijf van de zes fracties op 9 december de stelling van voorzitter De Batselier (SP) dat het Vlaams Parlement het advies van zijn Juridische Dienst diende te volgen. Alleen de CVP verzette er zich tegen de Polderakkoord-amendementen uit het ontwerpprogrammadedcreet te lichten. SP-fractie leider Gilbert Bossuyt maakte die dag eveneens gewag van een verhoging van het onderwijsbudget.

Het conflict tussen de twee meerderheidsfracties, dat in wezen over de financiering van het basisonderwijs ging, kon tot een politieke crisis leiden, aangezien het Vlaams Parlement op 18 december over de Vlaamse ontwerpbegroting voor 1998 en het bijbehorende ontwerpprogrammadedcreet diende te stemmen.

Na een gesprek met de koepelorganisaties en vakbonden van het basisonderwijs (9 december) zei minister Van den Bossche dat de kleuter- en lagere scholen 3 miljard frank nodig hadden om hun 'historische onderfinanciering' weg te werken. Minister van Begroting Demeester repliceerde dat 'bijkomende middelen voor het basisonderwijs binnen de onderwijsbegroting gevonden moesten worden'.

Op 11 december maakten de twee regeringsfracties een opening naar een akkoord. De CVP zei dat extra geld voor het basisonderwijs ook buiten de onderwijsbegroting kon worden gevonden. De SP liet verstaan het ontwerpprogrammadedcreet ongewijzigd goed te keuren, dus inclusief het Polderakkoord, als er meer geld zou worden vrijgemaakt voor alle basisscholen, en het gemeenschapsonderwijs voldoende middelen kreeg om zijn grondwettelijke opdracht te vervullen.

In de daaropvolgende dagen werd er druk naar een oplossing gezocht. Ultiem overleg in het Tivoli-restaurant in Mechelen resulteerde op 14 december in een akkoord, dat minister Van den Bossche op 16 december in de Onderwijscommissie van het Vlaams Parlement voorstelde. Volgens het Tivoli-akkoord kreeg het basisonderwijs er 3,1 miljard frank bij: 2,3 miljard voor werkingsmiddelen en 800 miljoen voor investeringen. Het bijkomende geld zou geleidelijk worden toegekend: 215 miljoen frank in 1998, oplopend tot 3,1 miljard vanaf 2006. Bijna 1,8 miljard frank zou Van den Bossche uit het secundair onderwijs halen. Het administratief en opvoedend hulppersoneel dat afvloeit, zou niet worden vervangen. Zieke boekhouders en studiemeesters zouden tijdens hun afwezigheid niet vervangen worden. Kleine secundaire scholen zouden worden gedwongen te fuse-

ren, als eerste stap in de hervorming van het secundair onderwijs, die - naar Van den Bossche liet uitschijnen - tijdens de regeerperiode niet meer volledig zou worden gerealiseerd.

Voorts werd een bestaand krediet van 150 miljoen frank voor beleidsondersteuning in de basisscholen bij de werkingsmiddelen ondergebracht, en zou er van 2001 tot 2006 cumulatief 60 miljoen frank bij de begroting voor het basisonderwijs worden gevoegd. Die 360 miljoen waren de enige middelen die uit de algemene Vlaamse begroting zouden komen. Ten slotte werd beslist de 800 miljoen frank die de regering in 1997 en in 1998 aan de hogescholen gaf voor nieuwe gebouwen budgettair te bestendigen en vanaf 1999 aan het basisonderwijs toe te kennen voor materiële of immateriële investeringen.

Al het extra geld zou worden verdeeld over alle scholen, tot het vrij en gemeentelijk onderwijs 76 procent van de werkingsmiddelen van het gemeenschaps-onderwijs zouden krijgen. Door het nieuwe akkoord zou de 100/76-verdeel-sleutel al in 2004 bereikt worden, zes jaar eerder dan voorzien. De regering zou overigens het initiatief nemen om grondig te laten onderzoeken hoeveel het gemeenschapsonderwijs nodig heeft om zijn neutraliteit en de vrije schoolkeuze te waarborgen.

De christelijke en de socialistische vakbond protesteerden al op 16 december fel tegen de overheveling van geld van de secundaire scholen naar de basisscholen en stelden acties in het vooruitzicht tegen de 'aanslag op het secundair onderwijs'.

CVP en SP keurden op 18 december zonder verdere problemen de Vlaamse begroting voor 1998 en het bijbehorende programmadecreet goed.

Kinesithérapie

Minister Van den Bossche deelde op 23 januari mee dat vanaf 1 september 1997 alleen nog negen hogescholen kinesitherapeuten zouden kunnen opleiden. De universiteiten van Brussel, Gent en Leuven zouden de licentiejaar kunnen behouden, maar die zouden alleen toegankelijk zijn voor HOBU-afgestudeerden. De beslissing volgde op een arrest van het Arbitragehof van 18 december 1996, waarbij het vernietigingsberoep van de Vlaamse regering tegen de wet van 6 april 1995 verworpen werd. Volgens die wet kan de federale overheid alleen kinesitherapeuten erkennen die een opleiding van ten minste vier studiejaar volgen.

Vanuit de overweging dat het tot de opdracht van de hogescholen behoort beroeps- en praktijkgerichte opleidingen te verzorgen, besliste Van den Bossche de kine-opleiding toe te wijzen aan de hogescholen en ze van drie op vier jaar te brengen. De universiteiten zouden hun vierjarige opleiding verliezen en alleen nog afgestudeerden van de hogescholen verder kunnen opleiden met het oog op een wetenschappelijke of onderwijs-carrière. De beslissing van Van den Bossche kreeg felle kritiek van de universiteiten. Op 30 januari betoogden in Brussel zo'n 2.500 studenten, hoogleraren en assistenten van de drie universiteiten. Op 11 maart betuigden dan weer 2.000 kine-studenten van de hogescholen met een manifestatie in Brussel hun steun aan de plannen van Van den Bossche.

Onder druk van de CVP, die op haar beurt onder druk stond van de KU Leuven, paste Van den Bossche zijn plannen aan. Nog maar drie hogescholen en de KU Leuven zouden de vierjarige opleiding kinesithérapie kunnen verzorgen. De Vlaamse regering keurde op 25 maart een ontwerpdecreeet in die zin goed. Het

voorzag ook in een beperking ('*numerus fixus*') van het aantal studenten vanaf 1 september 1998. Daarmee anticipeerde de Vlaamse regering op de beperking ('*contingentering*') van het aantal kinesitherapeuten die federaal minister van Volksgezondheid Marcel Colla op 20 maart had aangekondigd. Tegen de nieuwe regeling kwam protest van de VUB.

Op 21 mei bracht de Raad van State een kritisch advies uit over het ontwerp-decreet. De '*numerus fixus*' die de overheid wilde invoeren was volgens de Raad 'moeilijk verenigbaar met het beginsel van gelijke toegang tot het onderwijs'. De Raad betwijfelde voorts of de toewijzing van een opleiding aan één instelling 'in overeenstemming is met de onderwijsvrijheid in al haar aspecten'. Als er dan toch maar één opleiding komt, moet die aan een neutrale instelling, in casu de Universiteit Gent, worden toegewezen, zei de Raad van State.

Op 30 mei stemde de federale regering ermee in de zgn. wet-Diegenant van 6 april 1995 pas op 1 september 1998 te laten ingaan. Van den Bossche zei dat hij van het uitstel gebruik zou maken om een oplossing te zoeken voor de problemen die door het advies van de Raad van State waren gerezen. Die oplossing zou er pas in 1998 komen.

Toelatingsexamen genees- en tandheelkunde

Het Arbitragehof schorste op 27 mei en vernietigde op 14 juli het onderdeel 'kennis en inzicht in de wetenschappen' uit het decreet van 24 juli 1996 over het interuniversitair toelatingsexamen voor kandidaat-studenten geneeskunde en tandheelkunde, maar enkel voor het academiejaar 1997-1998. Volgens het Hof werden leerlingen die in september 1995, vóór de beslissing een toelatingsexamen in te voeren, een studierichting kozen met weinig lesuren wiskunde en wetenschappen benadeeld tegenover andere leerlingen. De klacht bij het Arbitragehof was ingediend door leerlingen en hun ouders uit vrije scholen. De katholieke onderwijskoepel had in maart al voor uitstel van de proef gepleit, maar minister Van den Bossche weigerde daar op in te gaan. Het Arbitragehof verwierp het verzoek het hele decreet te schorsen en te vernietigen, inclusief het principe van het toelatingsexamen.

In het eerste toelatingsexamen, dat enkel over 'informatieverwerving en -verwerking' ging, slaagden 966 studenten, of 67,98%, van wie er zich 713 inschreven voor geneeskunde en 72 voor tandheelkunde. In 2002 zullen 84 Nederlandstalige tandartsen, in 2004 420 Nederlandstalige artsen worden erkend.

Rapport-Dillemans

Op 23 juni berichtte De Standaard over het eerste vooruitgangsrapport van oud-rector Roger Dillemans (KU Leuven) over de 'optimalisering van het universitair aanbod in Vlaanderen'. Dillemans had op 1 september 1995 van minister Van den Bossche de opdracht gekregen een plan voor de rationalisering van het universitair onderwijs uit te werken. In zijn eerste rapport zag Dillemans ruimte voor vier 'volwaardige' universitaire complexen: de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel, de (confederale) Universiteit Antwerpen en de confederatie Katholieke Universiteit Leuven, waarvan de Kulak (Kortrijk) en de KUB (Brussel) deel uitmaken. Voor het Limburgs Universitair Centrum verwees het rapport naar samenwerking met de RU Limburg in Maastricht. Dillemans zei dat de universiteiten in onderling overleg sommige studierichtingen zullen moeten schrappen, maar daarnaast zullen moeten samenwerken om bestaande en zelfs nieuwe richtingen uit te bouwen.

De VUB noemde de voorgestelde confederatie KU Leuven 'totaal onaanvaardbaar', omdat dit erop neer zou komen dat de VUB in Brussel concurrentie kreeg van een 'filiaal van de KU Leuven'. Rector André Oosterlinck van de KU Leuven opperde in een gesprek met de BRTN-radio (1 oktober) de idee tot drie grote universiteiten te komen door een fusie van de VUB en de UA. Diezelfde dag riep Van den Bossche de rectoren op een 'ernstig, sereen, rationeel' debat te voeren over het rapport-Dillemans. Met de rectoren pleegde de minister in juni, november en december informeel overleg, maar tot afspraken kwam het nog niet.

De Vlaamse Hogescholenraad (Vhora) vroeg op 20 oktober dat de opdracht van Dillemans naar het hele tertiaire onderwijs zou worden uitgebreid. Volgens de Vhora is het onderscheid tussen universitair onderwijs en hoger onderwijs buiten de universiteit achterhaald.

VIII. Mediabeleid

Bij decreet van 29 april 1997 (*Belgisch Staatsblad van 1 mei 1997*) werd de openbare omroep (BRTN) omgevormd tot een naamloze vennootschap van publiek recht. De benaming ervan werd gewijzigd in Vlaamse Radio- en Televisie-omroep (VRT). Het decreet gaf de VRT de opdracht 'een kwalitatief hoogstaand aanbod in de sectoren informatie, cultuur, educatie en ontspanning' te verzorgen. Nieuwe personeelsleden kunnen alleen nog contractueel in dienst worden genomen. Om het (overtallige) personeel aan te moedigen op 60 jaar met pensioen te gaan, werd een gunstige regeling uitgewerkt. De Vlaamse overheid nam de pensioenlasten voor haar rekening.

Op 14 mei keurde de Vlaamse regering de eerste beheersovereenkomst met de VRT goed, voor de periode 1997-2001. Volgens de overeenkomst zou de omroep in 1997 een dotatie krijgen van 7,6 miljard frank, die de daaropvolgende jaren met telkens 4% wordt verhoogd. De VRT-radio moet dagelijks 55 procent van de bevolking bereiken, de televisie 76 procent.

De Europese Commissie gaf op 26 juni, bij beschikking, de Vlaamse regering twee maanden de tijd om het reclamemonopolie van de commerciële zender VTM ongedaan te maken. Op 7 oktober keurde de regering een ontwerpdecreet goed dat uitvoering gaf aan de beschikking, maar pas in 1998 door het Vlaams Parlement zou worden goedgekeurd. Door de opheffing van het VTM-monopolie kreeg VT4, dat onder Britse licentie werkte, de mogelijkheid een Vlaamse zender te worden. In het dispuut tussen VT4 en de Vlaamse overheid over de toegang tot het Vlaamse kabelnet (die in 1995 was geweigerd) zei het Europees Hof van Justitie op 5 juni, in antwoord op een prejudiciële vraag van de Raad van State, dat VT4 als een Britse zender moet worden beschouwd.

Het Vlaams Parlement keurde op 3 december een ontwerpdecreet goed over de oprichting van het Vlaams Commissariaat voor de Media (decreet van 17 december 1997, *Belgisch Staatsblad van 13 maart 1998*). Het Commissariaat kreeg de opdracht omroeperkenningen, machtigingen voor het uitzenden van reclame en sponsoring en vergunningen voor de exploitatie van kabelnetten uit te reiken, de naleving van de regelgeving te controleren en inbreuken te bestraffen. Hetzelfde decreet richtte ook een nieuwe Vlaamse Mediaraad op, als adviesorgaan van het Vlaams Parlement en de Vlaamse regering. De raad kwam in de plaats van de bestaande Mediaraad, de Raad voor lokale radio's en de Vlaamse Raad voor reclame en sponsoring op radio en televisie.

IX. Staatshervorming

De commissie voor Staatshervorming van het Vlaams Parlement zette in 1997 de bespreking voort van de zogenaamde Schrikkelnota, de 'Discussienota voor een verdere staatshervorming' die de Vlaamse regering op 29 februari 1996 had goedgekeurd en die de basis zou moeten vormen van een gezamenlijk standpunt van alle Vlaamse partijen met het oog op het gesprek over de verdere staatshervorming dat, naar werd verwacht, in 1999 zou worden gevoerd.

In 1996 had de commissie het eerste hoofdstuk besproken, over de regionalisering van de Gemeente- en de Provinciewet die al in het Sint-Michielsakkoord (1992) in het vooruitzicht was gesteld, en had zij een reeks hoorzittingen gehouden over het tweede hoofdstuk, 'Gezondheidszorg en gezinsbeleid'. Na moeizame discussies, waarbij de solidariteit met Wallonië het grootste knelpunt was, werden vijf fracties (CVP, SP, VLD, Vlaams Blok en VU) het op 6 maart eens over een 'consensustekst' over de overheveling van de gezondheidszorg en de kinderbijslag naar de gemeenschappen; Agalev onthield zich bij de stemming. In de goedgekeurde tekst vraagt het Vlaams Parlement de overheveling van het volledige gezondheids- en gezinsbeleid naar de gemeenschappen, inclusief de financieringsbevoegdheid. Daarbij moet de basissolidariteit tussen de gemeenschappen behouden blijven, op basis van objectieve, duidelijke en doorzichtige mechanismen. De Vlaamse regering werd verzocht tegen 1 september een werkbaar oplossing te zoeken voor de financiering en 'de problematiek van Brussel'.

Op 11 maart besliste de VLD-fractie niet meer deel te nemen aan de bespreking van de Schrikkelnota 'zolang de SP-fractie verdeeld blijft en de besprekingen als een vrijblijvende oefening beschouwt'. De liberalen waren boos omdat de CVP-SP-meerderheid niet inging op hun verzoek de 'consensustekst' ter stemming te brengen in de plenaire vergadering.

Op 18 juni keurden CVP, SP en VU de conclusies goed over het hoofdstuk 'Werkgelegenheid'; Agalev en het Vlaams Blok onthielden zich. In de tekst stond onder meer dat voor Vlaamse bevoegdheden de sociale partners Vlaamse akkoorden moeten kunnen sluiten die door de Vlaamse regering worden bekrachtigd. Voor aangelegenheden 'die van cruciaal belang zijn voor de ontwikkeling van de economie en werkgelegenheid in Vlaanderen moet worden gewerkt aan een globaal akkoord tussen de sociale partners op Vlaams niveau als dat op federaal niveau onmogelijk zou blijken te zijn'.

CVP, SP, VU en Agalev keurden op 2 juli een tekst goed waarin de volledige overheveling van het wetenschaps- en technologiebeleid naar de gewesten en de gemeenschappen werd gevraagd. Het Vlaams Blok onthield zich bij de stemming.

Op 14 oktober keerde de VLD naar de commissie terug om opnieuw aan de debatten deel te nemen, nadat de fractie de toezegging had gekregen dat (op 9 december) ook de strategie ter sprake zou komen.

Aan het eind van de bespreking van het hoofdstuk 'Buitenlandse handel' keurden CVP, VLD, VU en Vlaams Blok op 26 november een tekst goed waarin stond dat de gewesten de volledige bevoegdheid voor buitenlandse handel moeten krijgen. De SP stemde tegen; Agalev onthield zich.

X. Brussel en de Rand - Het faciliteitenconflict

De Vlaamse regering keurde op 11 maart een 'Beleidsplan Brussel' goed, waarin zij haar beleidsintenties ten aanzien van het hoofdstedelijke gebied op een geïn-

tegreerde en gecoördineerde wijze samenbracht. De regering kondigde aan in decreten en besluiten rekening te houden met de specificiteit van de situatie van de Brusselse Vlamingen en zelf actiever op te treden in de hoofdstad, weliswaar in overleg met de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC). In het Beleidsplan was sprake van onder meer de verdichting van het net van Nederlandstalige voorzieningen (gezins- en bejaardenhulp; bibliotheken), het stimuleren van het gebruik van het Nederlands, samenwerking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bij grensoverschrijdende materies (waterzuivering, openbaar vervoer, ruimtelijke ordening) en de oprichting van een Vlaamse onthaal- en huisvestingsdienst.

In uitvoering van haar 'Actieplan voor de Rand' (juni 1996) nam de Vlaamse regering maatregelen om de taalwetgeving in de zes randgemeenten (alsook de zes taalregsgemeenten) met faciliteiten strikter toe te passen. De maatregelen, waarmee de Vlaamse overheid het Nederlandstalige karakter van de Rand wilde verstevigen en de sociale verdringing tegengaan, zetten kwaad bloed bij de Frans-taligen.

In een rondzendbrief van 1 augustus deelde minister van Binnenlandse Aangelegenheden Leo Peeters mee dat nieuw aangeworven personeelsleden van de faciliteitengemeenten geen taalpremie meer konden krijgen. De zes faciliteitengemeenten rond Brussel hadden de premie ingevoerd omdat hun Nederlandstalige ambtenaren tijdens het werk soms het Frans moeten gebruiken. Peeters zei dat het niet aangewezen is in de Rand een beleid te voeren dat de tweetaligheid bevordert, wat met de taalpremie het geval zou zijn.

De burgemeesters van de zes randgemeenten zeiden in een gezamenlijke mededeling (18 september) dat ze de rondzendbrief niet zouden toepassen en tegen de vernietiging van weddebesluiten naar de Raad van State zouden stappen.

Op 25 oktober maakte Peeters bekend dat de Vlaamse regering (op 7 oktober) een rondzendbrief had goedgekeurd over het taalgebruik in haar diensten, zijnde het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en de Vlaamse openbare instellingen (VOI's). In de circulaire beklemtoonde minister-president Van den Brande 'het niet-repetitieve karakter van de faciliteiten', wat betekent dat faciliteiten 'niet automatisch maar enkel op uitdrukkelijk verzoek worden toegekend aan inwoners' van de betrokken gemeenten. 'Faciliteiten zijn een integratiebevoordereend instrument, geen middel om algehele tweetaligheid na te streven'. 'Particulieren die eens het gebruik van het Frans hebben gevraagd, zullen later niet automatisch opnieuw in het Frans worden aangeschreven', zo deelde de Vlaamse regering haar ambtenaren mee.

De bekendmaking van de brief en de aankondiging van minister Peeters dat hij een gelijklopende circulaire naar de besturen van de faciliteitengemeenten voorbereidde, lokten ongenoegen uit in het Franstalige landsdeel. PRL-voorzitter Louis Michel vroeg premier Dehaene tussenbeide te komen 'om een einde te maken aan de ongrondwettelijke bevoegdheidsoverschrijding van de Vlaamse regering'. De Parti Socialiste kondigde aan de zaak ter sprake te zullen brengen in het Overlegcomité en beroepsprocedures bij de Raad van State te zullen steunen. De burgemeesters François van Hoobrouck d'Aspre van Wezembeek-Oppem en Christian van Eycken van Linkebeek reageerden afwijzend; Van Hoobrouck pleitte voor de aanhechting van de zes randgemeenten bij Brussel.

Premier Dehaene werd op 6 november over de kwestie geïnterpelleerd in de Kamer. Hij zei dat de grondwet en de bijzondere wetten 'een systeem van exclusieve bevoegdheden hebben ingesteld van de federale staat, de gewesten en de

gemeenschappen, zonder enig toezicht van de federale overheid op de andere overheden'. Daaruit vloeide volgens de premier voort 'dat de federale regering niet rechtstreeks kan tussenbeide komen in de werking en de beslissingen van de gewest- en gemeenschapsregeringen'. Hij voegde daaraan toe dat de wetgever 'de organen (heeft) voorzien waarbij klachten in verband met de toepassing van de taalwetgeving aanhangig kunnen worden gemaakt' en eveneens voorzien heeft in 'de procedure om eventuele schendingen van de bestuurstaalwet te bestraffen'.

Dehaene zei nog dat de faciliteitenwetgeving een federale bevoegdheid is en dat de federale regering niet de bedoeling had haar te wijzigen. De federale administratieve diensten zouden volgens de premier voortwerken en -handelen 'conform de rechtspraak die de verenigde afdelingen van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht heeft opgebouwd inzake het gebruik van de talen voor de betrekkingen en inzake mededelingen aan het publiek'. Die commissie had in vroegere adviezen gezegd dat het verzoek documenten in de andere landstaal te ontvangen, niet telkens opnieuw herhaald moest worden.

Op 7 november bracht minister-president Laurette Onkelinx van de Franse Gemeenschap een bezoek aan de Franstalige jeugdbibliotheek van Linkebeek. Met het bezoek wilde zij protesteren tegen de beperkende interpretatie die de Vlaamse regering aan de faciliteiten gaf. Onkelinx werd opgewacht door enkele tientallen betogers van het Vlaams Blok en het Taalaktiecomité.

Het Parlement van de Franse Gemeenschap keurde op 25 november een motie goed waarin de gemeenschapsregering verzocht werd de in het vooruitzicht gestelde rondzendbrief-Peeters aanhangig te maken in het Overlegcomité.

PSC-senator Joëlle Milquet diende in november een wetsvoorstel in over de toepassing van de faciliteitenwetgeving. Volgens haar voorstel zouden de faciliteiten wél een repetitief karakter hebben.

Op 17 december hechtte de Vlaamse regering haar goedkeuring aan de rondzendbrief die minister Peeters in het vooruitzicht had gesteld, maar dat werd pas begin 1998 bekendgemaakt. Als gevolg daarvan zou de communautaire herrie verder opblazen.

XI. Varia

Wooncode - Op 10 juli keurde het Vlaamse Parlement de Vlaamse Wooncode goed, een kaderdecreet dat alle aspecten van het Vlaamse woonbeleid regelt. De Vlaamse Wooncode (decreet van 15 juli 1997, *Belgisch Staatsblad van 19 augustus 1997*), die in de plaats kwam van de Huisvestingscode uit 1970, voerde naast de bestaande beleidsinstrumenten (premiëtoekenning, sociale leningen, sociale huisvesting) enkele nieuwe instrumenten in, meer bepaald de kwaliteitsbewaking, het wederinkooprecht, het recht op voorkoop en het sociaal beheersrecht.

Bestuurlijke organisatie - De Commissie Bestuurlijke Organisatie (CBO), die begin 1996 door minister van Binnenlandse Aangelegenheden Leo Peeters was opgericht om beleidsaanbevelingen te doen voor de bestuurlijke opbouw van Vlaanderen, maakte half april haar advies bekend. Volgens de CBO kunnen er in Vlaanderen twee beleidsniveaus met een 'open' taakstelling zijn, de gemeenten en de Vlaamse overheid, en kan de provincie 'als compromis' behouden blijven als intermediair bestuursniveau, maar met afgelijnde taken. Om de bestuurskracht van de gemeenten met minder dan 10.000 inwoners te vergroten, beval

de Commissie vrijwillige of gedwongen fusie aan. Voor de stedelijke gebieden adviseerde de CBO een gedifferentieerde benadering; de oprichting van een stads-regio Antwerpen, met een verkozen bestuur en belastingbevoegdheid, noemde zij prioritair. Het rapport werd in het najaar besproken, onder meer op provinciale hoorzittingen, maar een breed maatschappelijk debat, zoals minister Peeters had gewild, bleef uit.

Ambtenaren - Bij de tweede evaluatiebeurt kregen opnieuw 38 van de bijna 11.000 ambtenaren van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap een 'onvoldoende'. Omdat het voor vijf van hen de tweede negatieve beoordeling betrof, werden zij ontslagen. Negentig ambtenaren liepen een loopbaanvertraging op. Omgekeerd werden 391 ambtenaren voor hun goede prestaties beloond met een loopbaanversnelling. In zijn beleidsbrief voor 1998 kondigde minister van Ambtenarenzaken Luc van den Bossche aan de loopbaanversnelling te vervangen door een premie, omdat ze onvoldoende motiverend werkte en niet kon worden toegepast voor ambtenaren die de top van hun loopbaan hebben bereikt. De loopbaanvertraging bleef behouden.

Renault - Op 27 februari kondigde de Franse directie van Renault onverwacht aan dat de assemblagevestiging in Vilvoorde zou worden gesloten. Daardoor zouden 3.100 werknemers hun baan verliezen. Zoals de publieke opinie en de federale overheid, reageerde ook de Vlaamse overheid verontwaardigd, niet alleen op de sluiting zelf maar ook omdat de wettelijke informatie- en overlegprocedure niet was gevolgd. Renault-topman Louis Schweitzer zei dat hij over de sluiting had willen onderhandelen, maar dat minister-president Van den Brande hem gedwongen had de sluiting onmiddellijk bekend te maken. Van den Brande bevestigde dat hij Schweitzer, nadat die hem op 26 februari had ingelicht, had aange- maand het nieuws niet langer te verzwijgen. Op 1 maart ontbood Van den Brande de Renault-topman om hem te vragen op de beslissing terug te komen, maar deze weigerde dat. Begin april werd Renault in België en in Frankrijk veroordeeld wegens schending van de regels inzake informatie en consultatie van de werknemers. Na een staking van anderhalve maand en de bezetting van de parkeerterreinen waarop zesduizend wagens stonden, stemde 92% van de werknemers op 22 juli in met een sociaal sluitingsplan. Op 4 september werd de laatste wagen geassembleerd.

Op het politieke vlak had de sluiting tot gevolg dat de Vlaamse regering besliste haar regelgeving te herzien om in het vervolg toegekende expansie- en andere steun terug te vorderen van bedrijven die bij collectief ontslag een loopje nemen met de informatie- en overlegprocedure.

Fenix - De Raad van State schorste op 22 januari het negatieve (bindend) advies dat het Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie in 1996 had gegeven over de toekenning van een exploitatievergunning voor het winkelgedeelte van het Fenix-project, het plan om op de voormalige mijnterreinen van Waterschei (Genk) een shopping- en recreatiepark te bouwen. De schorsing was het gevolg van de niet-rechtsgeldige samenstelling van het Comité, dat bestaat uit ambtenaren van verschillende federale departementen. In de zomer vroegen de initiatiefnemers van het Fenix-project (onder meer de Britse 'The Stadium Group, Alken-Maes en de Limburgse Reconversie maatschappij) bij het intussen opnieuw samengestelde Sociaal-Economisch Comité voor de Distributie nogmaals een exploitatievergunning aan voor het winkelcomplex. Op 19 november meldde De Standaard dat het Comité het verzoek zou afwijzen. Het officiële advies zou pas begin 1998 worden gegeven.